

Sammendrag av høringsinnspill og våre kommentarer:

Avsender	Hovedpoeng	Administrasjonens kommentarer
Statsforvalteren i Oslo og Viken	<ol style="list-style-type: none"> 1. Målene i del 2 bør ha tydeligere forankring til ulike kommunalområder/enheter/avdelinger for at disse tar eierskap til det videre arbeidet. 2. Lite fokus på insekter. Må øke fokus på insekter, behovene for kartlegging, egner seg for skole/barnehage. 3. Restaurering og lysforurensning: manglene bruk av konkrete virkemidler, herunder planbestemmelser. 4. Intern planstrategi for bekjempelse av fremmede arter. 5. Grått mot grønt-analysen må brukes varsomt, oppleves som direkte misvisende. Mangler klassifiseringer. Utfordrende at grøntområder med lav naturverdi stilles på lik linje med naturområder av høy verdi. Må jobbe videre med denne analysen i detalj for hvordan den best mulig kan brukes som et kommunalt verktøy. 6. Vannmiljø: uklart på side 51 om studentenes arbeid er kommunens eller studentenes anbefalinger. Metoder for bekjempelse virker drastiske, sprøyting, må ha bedre dialog med SF rundt dette. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dette blir håndtert i handlingsplan. 2. Vi har prioritert leveområdene til insektene (død ved, blomsterenger, artsrike områder), fremfor å formulere mål direkte om insekter. I tillegg har vi plan for pollinerende insekter som rulleres i disse dager. Vi vil belyse forholdet mellom målformuleringene og insekter i eget avsnitt i planen. 3. Ifm. Lysforurensning er det under arbeid en ny lysnorm for kommunen. Dette er beskrevet i målformulering på s. 45 under "Utbygde områder og kulturlandskap". I tillegg vil vi se på konkrete bestemmelser i arbeidsgruppen for virkemidler til arealdelen. Vi vil også undersøke muligheten for restaurering som planbestemmelse i reguleringsplaner. 4. Dette er beskrevet på s. 45 under målformuleringene til "Utbygde områder og kulturlandskap". 5. Analysen blir ikke med i det videre arbeidet med naturforvaltning i kommunen. Dette blir beskrevet i planen. 6. Studentenes anbefaling. Vi har dialog med SF rundt bekjempelse av fremmede arter og tester i tillegg ut flere metoder i samarbeid med academia. Kommunen har reguleringer og internkontroll ved bruk av sprøytemidler.

<p>Viken Fylkeskommune</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. MK har presentert et veldig godt plangrunnlag. Det er gjort grundig arbeid med planen, inkludert imponerende brukermedvirkning og omfattende innhenting av natur- og arealkunnskap. Dokumentet viser endringsvilje i kommunen. 2. Det er viktig at planen sikres bred oppfølging. Tiltak er ikke juridisk bindende før de tas inn i kommuneplanens arealdel eller andre juridisk bindende planer. Det er viktig å fortsette arbeidet med å sikre varig vern av verdifull natur. 3. Det er behov for handlingsplaner som beskriver konkret hva kommunen skal jobbe med hvert år. Det bør tydeliggjøres i planen at slike handlingsplaner skal utarbeides, og gjerne med tidsperspektiv. 4. Naturkunnskap må oppdateres selv om kartleggingsdekningen var ganske god i 2022. Arbeidet som er gjort med å peke på områder i kommunen der vi har mest å tjene på innsats er et godt grunnlag for det videre arbeidet. 5. Det anbefales å ta i bruk arealregnskap som verktøy, som sammen med god arealstrategi vil kunne være både et godt demokratisert verktøy og fungere konfliktdekkende. 6. Berømmer arbeidet med målkonflikter, men savner omtale om konfliktene i skjæringspunktet mellom klima og naturmangfold. Det er nyttig å ha et bevisst forhold til dette f.eks. i saker som omhandler utbygging til fornybar energi. 7. Anbefaler en kortversjon av planen for å kommunisere den godt ut til alle. 8. Det anses som positivt at vi skal sette ned en arbeidsgruppe for å vurdere de ulike verktøyene og gi en kunnskapsbasert anbefaling til neste rullering av kommuneplanens arealdel. Både i arealdelen og i underliggende arealplaner bør kommunen ta i bruk hensynssoner og merking av spesielle enkeltfunn for å sikre vern av naturmangfold, friluftsliv og kulturminner. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Takk for fin tilbakemelding! 2. Dette følges opp mot rullering av kommuneplan og i framtidige plansaker. 3. Dette vil bli utført i etterkant av vedtak. Vil tydeliggjøre at slike planer skal utarbeides. 4. Tas til etterretning. Hvor mye vi får kartlagt hvert år er i stor grad avhengig av kommunebudsjettet og planstrategien, men det er et mål å drive mer med kartlegging enn tidligere. 5. Dette jobbes det med. 6. Godt poeng, som vi vil ta med oss i det videre arbeidet. Dette beskrives i planen. 7. Tas til etterretning. Vil komme i etterkant av sluttbehandling. 8. Tas til etterretning og blir en del av arbeidet med virkemidler til arealdelen.
----------------------------	--	--

	<p>9. Planens intensjoner om føringer for bl.a. kommuneplanens arealdel og kursing av ansatte vil bidra til at også fylkeskommunen vil kunne få bedre innsikt og dermed gi bedre og mer relevante innspill.</p> <p>10. Oppfordrer til å lenke til etterrettelige hjemmesider når planen er vedtatt.</p>	<p>9. Ok.</p> <p>10. Vi leser dette innspillet som at vi skal ha en oppdatert hjemmeside der man til enhver tid har tilgang til det som skjer rundt naturmangfoldplanen og det arbeidet som følger av en vedtatt plan. Dette vil vi jobbe med å innfri.</p>
Forsvarsbygg	Spør hvem man har tenkt skal rapportere på naturinngrep.	Dette gjelder internt i kommunen. Som arealmyndighet bør vi ha oversikt over arealinngrep som går utover naturverdier og dette bør være en regelmessig rapportering.
Bane NOR	Har ingen merknader til planforslaget.	OK.
NVE	<p>1. Har ikke kapasitet til å gi konkrete innspill til planforslaget, men har noen generelle påminnelser.</p> <p>2. Som planmyndighet har MK ansvar for at NVEs saksområder blir ivaretatt i planforslaget. Det finnes en veileder for hjelp til dette. Det anbefales å gå gjennom denne dersom så ikke allerede er gjort.</p> <p>3. De regionale og nasjonale interessene innenfor NVEs saksområder skal være ivaretatt.</p> <p>4. Flere lenker til nyttige hjelpemidler legges ved.</p> <p>5. Kommunen har ansvaret for at det blir tatt nødvendig hensyn til flom- og skredfare, overvann, vassdrag og energianlegg i arealplaner, byggetillatelser og dispensasjoner.</p>	<p>MK takker for informasjon og vil sjekke ut at alle relevante hensyn er ivaretatt i planen.</p> <p>Naturmangfoldplanen er hverken en arealplan, byggetillatelse eller dispensasjon, men planen skal brukes som styringsverktøy og rettesnor for slike planer og vedtak. Vi anser ikke at planen vil være i opposisjon til disse temaene. Snarere vil den bygge opp under hensynene.</p>
Statens Vegvesen	<p>1. Ingen konkrete innspill til planen.</p> <p>2. Tilbyr seg som samarbeidspartner i arbeidet med å bevare naturmangfold og beskriver hvordan de arbeider.</p> <p>3. Bygging, drift og vedlikehold av vegnettet påvirker naturmangfoldet. Bygging fører ofte til inngrep i naturmiljøer og forringelse av leveområder for planter og dyr. Veger</p>	<p>1. OK.</p> <p>2. MK takker for denne adgangen til å samarbeide og vil opprette dialog rundt saker der Statens Vegvesen har påvirkningskraft.</p> <p>3. Vi har en målformulering om dialog med øvrige myndigheter. Dette legger til rette for å samarbeide om å unngå eller avbøte de nevnte naturinngrepene.</p>

	<p>fungerer som barrierer for mange dyrearter som både går utover naturen og trafiksikkerhet.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Gjennom planprosesser og bred medvirkning kan man søke de løsningene som reduserer tap av naturmangfold. Bl.a. kan man: <ol style="list-style-type: none"> a. Redusere arealbeslag og ta hensyn til karbonrike arealer. b. Oppnå eller opprettholde god tilstand i økosystemene, spesielt i blågrønn infrastruktur. c. Ta hensyn til naturmangfold og vannmiljø i alle fasene fra planlegging til vedlikehold. d. Ikke planlegge samferdselsprosjekter gjennom verneområder og andre områder med nasjonale naturverdier. e. Unngå kryssing av og inngrep i vernede vassdrag. f. Sikre at skade unngås før avbøtende tiltak, restaurering eller økologisk kompensasjon vurderes. 5. Artsrike veikanter har blitt kartlagt siden 2012. Disse blir nå inkludert i driftskontrakter for å sikre riktig skjøtsel. 6. Skjøtsel må varieres avhengig av hvilke arter man vil ha frem. Dette gjelder også forhindring av spredning av fremmede arter. Noen ganger må man velge om man vil prioritere bekjempelse av fremmede arter eller prioritere mat for insekter. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Vi jobber videre med naturinnspill til planprosessene og tar med disse hensynene inn i planprosessene. 5. Bra! MK ser gjerne over malen til en slik kontrakt for å finne eventuelle læringspunkter og ser positivt på tilgjengeliggjøring av informasjon om hvilke veikanter som er kartlagt og hvilke som har en spesiell drift. 6. MK vil vurdere om det er fornuftig å søke samarbeid om artsrike veikanter og fremmede arter.
Fiskeri-direktoratet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunedelplanen virker godt gjennomtenkt. Den er ikke bare et «her-og-nå» innblikk, men setter søkelys på tilrettelegging for langsiktig utvikling av arealene. Dette anses som svært formålstjenlig. 2. Positivt at Moss kommune er av samme oppfatning som Fiskeridirektoratet hva angår nedbygging, og at MK ønsker å 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatt til etterretning. 2. Skal ha dialog om kvotene på leppefisk og mulige nye hummerfredningsområder.

	<p>bidra i positiv retning hva angår forvaltning av naturressursene og verdens overskuddsdag.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Støtter tanken om at kartleggingene som er gjort skal brukes når kommuneplanens arealdel skal utarbeides. 4. Ser at en vedtatt plan kan legge et godt grunnlag for samarbeid rundt de marine ressursene og inviterer kommunens saksbehandlere til å ta kontakt dersom det skulle være spørsmål rundt Fiskeridirektoratets kunnskapsgrunnlag. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Tatt til etterretning. 4. MK takker for invitasjon om samarbeid.
Oslofjordens Friluftsråd	<ol style="list-style-type: none"> 1. OF støtter opp om kommunens forslag til naturmangfoldplan, som anses som et solid kunnskapsgrunnlag som dokumenterer og tilgjengeliggjør det rike biologiske mangfoldet MK har. 2. Har hatt utstrakt samarbeid med MK, herunder Skjærgårdstjenesten, i forbindelse med undervisning av skoleelever, og ser at denne planen også kan inngå som en del av slik undervisning. 3. Positivt at MK har fokusert på (gjennom egne kartlegginger) og ønsker fortsatt fokus på marint biologisk mangfold. Dette er viktig i forbindelse med alle planforslag som berører sjøen. 4. Trekker frem MKs gode plassering i årets «Naturkamp» (SABIMAs rangering av naturarbeid i Norges kommuner). 5. Tverrfaglig forvaltning og forankring i kommuneplan er viktig for å lykkes med god forvaltning av naturressursene. 6. Håper MK setter av tilstrekkelig ressurser til å følge opp, bl.a. med fortsatt fokus på marin kartlegging og forvaltning av vann og avløp. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatt til etterretning. 2. MK vil gjerne være sparringspartner på hvordan dette kan gjøres og hvordan vi evt. kan samarbeide mer fremover. 3. Enig! 4. MK har klatret på rangeringen i år, men en fortsatt god plassering til neste år fordrer at drivkraften opprettholdes også fremover. 5. Det jobbes både med arbeidsmåter som sikrer tverrfaglig forvaltning innenfor ulike tema og med å forankre planen bredt, og dette vil sannsynlig måtte være et kontinuerlig arbeid. Forankringen mot kommuneplan er også noe det jobbes aktivt med. 6. Vil være avhengig av kommunebudsjettet, men det jobbes med å belyse behovet.
Naturvernforbundet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Berømmer kommunens arbeid med utarbeidelse av planforslag og støtter forslaget 100 %. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Takk!

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Trekker frem viktighet av at man både har gjort egne kartlegginger og trukket inn kunnskapsmiljøer for å lage nye mål for forvaltning av naturen. 3. Planen er fremtidsrettet og et viktig verktøy i planprosesser, men det påpekes at det må settes av tilstrekkelig bevilgninger i kommende budsjetter for å videreføre kartleggingene, få utført nødvendige tiltak og rapportere på disse. 4. Trekker spesielt frem planens fokus på barn og unge og mål om samarbeid med skolene som positivt og viktig. 5. Var godt fornøyd med samarbeidet i medvirkningen, og vil gjerne være et bindeledd mellom kommunens og interesseorganisasjonene i et eventuelt nettverk. 6. Minner om at naturen (artene og økosystemene) har en egenverdi. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Dette arbeidet ønsker vi å fortsette med. 3. Det vil i etterkant av vedtak utarbeides handlingsplan som skal knyttes opp mot budsjett, og der ansvaret blir fordelt slik at vi får et system for rapportering. 4. Samarbeid med skolene søkes videreført. 5. Det er notert, og vi takker for tilbudet. Vi vil ta opp mulighetene for dette når planen er vedtatt. 6. Enig!
Framtiden i Våre Hender	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planen er full av fornuftige beskrivelser av intensjoner, mål og tiltak for et godt vern av naturmangfoldet i MK de neste årene. Planen skal imidlertid tolkes politisk og i mangfoldet av hensyn som skal tas, håper FIVH at ikke hensyn til sysselsetting og attraktivitet for nye næringer får trumfe naturhensynet. 2. Positivt at det skal etterstrebtes god kunnskap om naturen i områder før det gjøres naturinngrep, men poengterer at det fordrer nok ressurser og at man passer på utbyggere. Viser til eksempler der utbygginger i Moss har forringet leveområder til dyr. 3. Melder ifra om deres engasjement for naturen og tidligere samarbeid mellom interesseorganisasjoner i forbindelse med målformulering om nettverk/samarbeid på tvers av samfunnsaktører. 4. Støtter mer interkommunalt arbeid i håp om at utbyggingsplaner som Gylderåsen i Våler blir stanset. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planens intensjon er å ivareta natur. Hvorvidt vi lykkes er avhengig av både hvor godt vi klarer å opprette god metodikk, prosedyre og hva slags hensyn som blir lagt til grunn der det oppstår målkonflikter. Med denne planen, håper vi at beslutningstakere blir mer bevisst hvilke tiltak som tilsidesetter naturhensyn og at dette blir tydelig hvilke prioriteringer som er gjort. 2. Vi vil jobbe for å få til en mer effektiv kunnskapsdeling både internt og mellom samfunnsaktører slik at vi er så godt opplyst som mulig før man lander beslutninger. 3. MK ser positivt på mer samarbeid med FIVH gjennom et grønt nettverk. 4. Mer interkommunalt arbeid er positivt for å se det større bildet og finne nyttige områder å samarbeide på. Hvorvidt man kan stanse en plan som allerede er vedtatt er høyst tvilsomt,

	<p>5. Målformulering om kompetanseheving internt kunne blitt tilgjengeliggjort eller utvidet for å inkludere flere, f.eks. hageeiere, velforeninger mm.</p> <p>6. Stiller spørsmål ved hva som er nok samfunnsnytte for å veie tyngre enn naturhensyn, med referanse til målformulering om ålegrasenger og bløtbunnsområder.</p> <p>7. Ønsker seg et forbud mot flatehogst, men om det ikke går, må kommunen jobbe for å påvirke grunneiere for å dreie dem i retning av plukkhogst.</p>	<p>og vil nok ikke gavne samarbeidet om naturen vi har en sjanse til å beskytte for fremtiden.</p> <p>5. Vil vurdere om kompetanseheving internt kan tilpasses og gjøres tilgjengelig for andre grupper også.</p> <p>6. Det finnes nok av målkonflikter der naturen taper mot andre interesser. Det finnes også noen målkonflikter der en type natur taper mot en annen type natur. Jo likere samfunnshensynene fremstår, jo vanskeligere blir det å prioritere. Vi ser ikke bort fra at noen sosiale samfunnshensyn eller behov for kritisk infrastruktur kan bli viktigere enn naturhensyn i spesielle saker.</p> <p>7. MK har ikke verktøy for å kunne legge ned forbud, men kommunen vil gå foran som et godt eksempel med egen skogdrift gjennom en kommunal skogbruksplan.</p>
Birdlife Norge	<p>1. Planen bærer preg av grundighet, og er omfattende og ambisiøs. Den vil kunne legge føringer for hva det politiske Moss må og bør foreta seg de neste 7 årene for å stoppe artstapet og klimaforverringene.</p> <p>2. Håper planen blir førende for arealbruken i forbindelse med neste rullering av arealdelen, og at man tar sikte på å øke antall kommunale verneområde gjennom egne reguleringsplaner. Dette bør også gjelde marine områder.</p> <p>3. Planen må frem i lyset for at den skal bli brukt og ikke havne i en skuff.</p> <p>4. Påpeker at MK er særdeles mangfoldig både innen flora, insekter og fugler og at disse trenger forskjellige former for beskyttelse.</p>	<p>1. Tatt til etterretning.</p> <p>2. Det skal jobbes med dette, både i forhold til arealdelen og reguleringsplaner.</p> <p>3. Enig! Vi vil jobbe med dette kontinuerlig fremover, og teste ulike metoder for å tilgjengeliggjøre planen eller planens innhold.</p> <p>4. Kompleksiteten i vår natur er noe av det mest utfordrende med en slik plan. Det er nødvendigvis gjort noen prioriteringer slik den fremstår nå, og vi har følgelig noen som mener at den ikke er ambisiøs nok på spesielle tema, mens andre synes den er for omfattende. Planen vil kunne rulleres tidligere enn intensjonen dersom vi ser at den slår feil ut.</p>

<p>5. Det må utarbeides en handlingsplan som følges opp i budsjettarbeidet. Der bør det også fremgå hvor ansvaret for gjennomføring skal ligge (internt og eksternt), og belyse ulike finansieringskilder.</p> <p>6. Positivt at planen slår et slag for måkene med konkrete tiltak til bedring av hekkemuligheter. Det savnes imidlertid en offensiv for mulige hekkedekker for tårnseilere og taksvaler, og evt. tilrettelegging for flaggermus som trenger en frostfri plass å overvintre. Skolebygg kunne med fordel bli tilrettelagt for taksvaler.</p> <p>7. Det bør vurderes jordvoller ved Dramstadbukta og Feulstadsundet langs E6 av hensyn til hekking og sangspill i våtmarksområdene. Ber kommunen ta initiativ til en dialog med vegmyndigheten om dette.</p> <p>8. Ber om større juridisk vern av områder på Jeløya, Mosseskogen og langs Vansjø.</p> <p>9. En del av tiltakene fordrer omfordeling av kommunale midler og ressurser.</p> <p>10. MORSA bør revitaliseres og få mandat til også å jobbe med klimatilpasning, herunder restaurering i landbruket og gjenåpning av bekker.</p> <p>11. Det er mulig at planen ikke vil være forpliktende nok, men Birdlife Norge håper den vil være en rettesnor for all politisk behandling fremover.</p>	<p>5. Vi vil utarbeide handlingsplan, og vil forsøke å belyse hvilke finansieringskilder som er mulig på de ulike punktene.</p> <p>6. Justeres i planen.</p> <p>7. Vi tar opp dette i dialog med vegmyndigheten.</p> <p>8. Vi vil utrede dette i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel.</p> <p>9. Dette er et tema som drøftes allerede, og der vi ikke nødvendigvis har funnet svaret ennå, men vi håper at vi kan finne noen nye løsninger som er realistiske å forholde seg til for alle involverte instanser.</p> <p>10. MORSA har gjort og gjør mye bra for vassdragene. De planter bla.a. trær langs vassdragene som hindrer erosjon fra jordene i samarbeid med organisasjoner og grunneierne. Mandatet deres i dag er å bidra til å bedre økologisk og kjemisk tilstand i vassdragene, og her er arbeid med klimatilpasning å anse som ett av virkemidlene. Det kan tenkes at arbeidet ville fått en ny giv ved at innsatsen ble bredere kjent og at de fikk flere samarbeidspartnere på det fysiske arbeidet. Dette vil drøftes med MORSAS koordinator.</p> <p>11. Dette er vårt ønske også.</p>
---	--

	12. Det bør i den forbindelse prioriteres å bygge i høyden på allerede bebygde områder for å spare mest mulig natur.	12. Tas med til arbeidet med arealstrategier.
Besteforeldrenes Klimaaksjon	<ol style="list-style-type: none"> 1. BKA mener at planforslaget er et godt fundament til å bygge videre forvaltning av kommunens naturressurser på, men er bekymret for hvordan etterlevelsen av planen vil se ut. 2. Foreslår at naturhensynene løftes enda mer ved å bruke de lovparagrafene som finnes, herunder grunnlovens § 112. Slik vil ikke naturhensynene bare bli en av flere samfunnshensyn, men det samfunnshensynet som skal veie tyngst av alt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. MK vil fokusere på handlingsplaner som kobles mot budsjett og sørge for rapportering internt. 2. Legges i en grønn boks for å fremheves i planen.
Dilling velforening	<ol style="list-style-type: none"> 1. Naturmangfoldplanen vil bli et solid bidrag til å sette natur, klima og miljø på dagsorden. 2. Det er dog noen mangler i dokumentet. Det bør være: <ol style="list-style-type: none"> a) Mye større fokus på landskapsvern og kulturlandskap, herunder reservater og biotopvern. b) Krav om naturmangfoldanalyser, spesielt i Værne Koster landskapsvernområde. c) Mer kunnskap om natur, hvilket det på generelt grunnlag er dårlig stilt med. Det oppfordres til at de folkevalgte og ellers andre beslutningstakere får en grundig opplæring. d) Fjordstrømmene og Værlebukta bør omtales i planens del om maritimt naturmangfold. Værsla regnes som næringsfattig og utarmet, og havstrømmene gjør at forurenset vann fra Fuglevik fraktes innover mot Oslo. Dette bør hensyntas i måten vi brukes fjorden og kysten på. e) Renseanlegg vs. normal boligbygging. Langsiktig arealgrense bør også gjelde næringsbygg, noe det virker som det ikke gjør når nytt renseanlegg planlegges. Denne planen er en av «verstingene» hva angår ødeleggelse av natur og kulturhistorie. Skulle det bygges noe her, burde det være boliger for familier som trenger det. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatt til etterretning. 2. Det er gjort et bevisst valg på å prioritere område som er mest under press OG der kommunen har mest påvirkningskraft. Vernede områder kan ikke anses å være under mest press, selv om vi erkjenner at det finnes trusler for disse også. I tillegg er forvaltningsmyndighet for verneområder lagt til Statsforvalteren, og kommunen har derfor begrenset verktøykasse. Det er definert mål som tar sikte på å gi de folkevalgte og administrasjonen verktøy for å ta gode beslutninger der naturhensynene er godt nok vurdert. Det er også formulert mål om hvilke områder vi trenger mer kunnskap og kompetanse på. Langsiktig arealgrense gjelder også næringsbygg. Et renseanlegg er riktignok ikke bolig, men det er en nødvendig infrastruktur som skal håndtere en naturbelastning som kommer fra avløpet fra boligene. Beslutningen rundt nytt renseanlegg tar opp i seg flere samfunnshensyn, deriblant tilstanden i Oslofjorden. Der hensynene i stor grad er likestilt er det vanskeligere å være kategorisk i beslutningene. Denne

	<ul style="list-style-type: none"> f) Folkehelse – lukt og støy bør være en av de sterkeste faktorene i en naturmangfoldplan. g) Tiltakshierarkiet gjelder også i Moss. Mener dette ikke har vært etterlevd i planleggingen av nytt renseanlegg. h) Kulturhistorien i Rygge. Naturverdiene i Rygge er gitt lite oppmerksomhet og prioritet i planen. Mener man bør bruke kulturhistorien for å gi retning på hva som er verd å ivareta av natur i Rygge. i) Moss som grønnere by. Mener MK ikke har gjort nok for å gjøre Høyda grønnere i prosessen med ny kommunedelplan i området. Det settes for mye lit til utbyggerne. 	<p>planen har ikke til hensikt å utfordre de beslutninger som allerede er tatt.</p> <p>Vi har ikke lagt kulturhistorien som et førende prinsipp for hvilken natur som er verdt å ta vare på i Moss. Vi mener vurderingen bør ligge på hvor presset på natur er størst og der kommunen har verktøyene for å stanse ødeleggelse. Dette kan vi stå for.</p> <p>Innspillet rundt kommunedelplanen for Høyda overbringes til rette instans. Vi vil jobbe videre med å sikre natur der vi har virkemidler. Dette gjelder også på Høyda.</p>
Landskapsvernets venner Jeløy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Støtter planforslaget og vedtak om at det skal settes ned en arbeidsgruppe for å kunne anbefale planverktøy for ivaretagelse av natur til neste rullering av kommuneplanens arealdel. 2. Ønsker at landskapsvernområder og naturvernområder vies ekstra oppmerksomhet i planen fordi de inneholder så mye viktig og sårbar natur. 3. Vil understreke at det virkelige arbeidet kommer i oppfølgingen av planen og peker på følgende punkter der innsatsen bør prioriteres: <ul style="list-style-type: none"> a) Bevisstgjøring av beslutningstakere. b) Dialog med grunneiere for å bedre forståelse av behovet for ivaretagelse av natur. c) Informasjon til innbyggere om regler og krav som skal beskytte naturen. d) Systematisk og kontinuerlig kartlegging for best mulig forvaltning av naturen. e) Fremheve målkonfliktene i saksfremlegg for å øke forståelsen av konsekvensene av tiltaket. Eksempelvis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatt til etterretning. 2. Videreformidler arbeid med forvaltning av verneområder til SF, som er myndigheten. Moss kommune vil fokusere på de områdene der natur er under press og der kommunen har virkemidler for å hindre ødeleggelse. 3. Enig! <ul style="list-style-type: none"> a) Målformulering på dette. b) Legger inn en ny målformulering på dette. c) Kan inngå i en av målformuleringene. d) Dette har vi målformulering på. e) Dette har vi målformulering på, men utdyper også de målkonfliktene som finnes innenfor grønne verdier i et nytt avsnitt. f) Skal vurderes etter erfaring fra Nordre Follo og i arbeidet med virkemidler til kommuneplanens arealdel.

	<p>nevnes målkonflikten friluftsliv og folkehelse mot naturmangfold.</p> <p>f) Jobbe for å få inn mål om arealnøytralitet.</p>	
Søndre Jeløy Vel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ser positivt på at kommunen har laget en ny naturmangfoldplan. 2. Målsettingene er gode, men det savnes konkretisering av hvordan disse skal følges opp, forvaltes og håndheves. 3. Poengterer at målsettinger som skal være juridisk bindende må følges opp av andre planer, spesielt gjelder dette kommuneplanens arealdel. I forbindelse med dette foreslås konkrete bestemmelser som kan ligge til hensynssoener for naturverdier. 4. Det foreslås en rekke konkrete tiltak for å bidra til bedre kommunikasjon om naturverdier til innbyggere, grunneiere og næringsliv. 5. Det savnes en konkretisering og prioritering av hvilke sjøområder som skal beskyttes og hvilke arter man prioriterer for beskyttelse og/eller bekjempelse. Det påpekes videre at det bør foretas grundig kartlegging av stillehavsøsters dersom vi skal lykkes med bekjempelse. 6. Det ønskes også en redegjørelse for hvordan inngrep som mudring påvirker sårbare områder som ålegrasenger og oppvekstområder for fisk. 7. Ønsker en konkretisering av hvordan det skal jobbes med forsøplingsproblematikken, og mener at Søndre Jeløy egner seg godt for en prioritering av slikt arbeid mtp. Naturverdiene her og trykket fra friluftslivet. 8. Mener naturmangfoldplanen bør redegjøre for hvordan ulovlige stengsler i strandsonen og allmenhetens tilgang til kystområder skal sikres fremover. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatt til etterretning. 2. Oppfølging av planen vil tas i arbeidet med handlingsplan og rapportering. 3. Dette skal det jobbes videre med i oppfølgingen av planen. (Se på høringsinnspilllets forslag med Vibeke). 4. Justert målformuleringer for å ta med årlige dialogmøter med grunneiere og samarbeid med næringslivet. I oppfølgingen av planen vil vi jobbe videre med kommunikasjon for å opplyse og engasjere rundt naturverdiene våre. 5. Vi har i denne planen økt kunnskapen vår om naturmangfoldet i sjøen, og dette vil bli brukt inn i arbeidet med kommuneplanens arealdel, som er det stedet man kan gi områder mer beskyttelse. Vi har også en målformulering på å se på nye hummerfredningsområder, beskyttelse av ålegras om bløtbunn, beskyttelse av sjøfugl og bekjempelse av stillehavsøster. 6. Det er lagt inn et avsnitt om dette under kapittelet om sjø og kyst. 7. Det er et godt poeng at uttesting av virkemidler for å begrense forsøpling kan legges til et sted der verdiene er store og trykket like stort. Dette vil vurderes i oppfølgingen av planen. 8. Allmenhetens tilgang til strandsonen anses ikke som et relevant tema for en naturmangfoldplan, men heller i arbeidet med friluftsliv og/eller oppfølgingen av Tiltaksplanen for

	<p>9. Peker på to suksessfaktorer for at planen skal lykkes:</p> <ol style="list-style-type: none"> Konkretisering av tiltak. Tilstrekkelig midler og ressurser. 	<p>Oslofjorden. Friluftsliv står ofte som en interessekonflikt mot sårbar natur.</p> <p>9. Tatt til etterretning.</p>
Vibeke Dons Wankel:	Bekymret for at kartleggingen på næringsområdet i Trolldalen foreslår at området skal vernes for å ivareta rekrutteringseik, uten at det finnes bevaringsverdige trær der.	Bekymringen er svart ut via telefon. Det er ikke foreslått vern i det aktuelle området. Kartleggingen viser at det ikke er noe store eiker å verne/bevare der, og at vi bør heller legge inn innsats på andre områder.
Grania Skappel	<ol style="list-style-type: none"> Takker for et grundig arbeid. Påpeker at vi har globale forpliktelser i naturavtalen og viktigheten av at administrasjonen får nok verktøy og ressurser til hensiktsmessig kartlegging forut for politiske beslutninger. Trekker også frem arealregnskap og markagrense som viktige verktøy. Ønsker en kanal for å kommunisere med kommunen slik at man får meddelt om rapporter som bekymrer og for formidle natursorg når områder bygges ned eller naturområder ødelegges. Fortidens måte å planlegge på holdt ikke mål og førte til store ødeleggelse. Nye systemer, som bedre ivaretar naturhensyn, må på plass. Foreslår «artsmangfold-jakten» etter inspirasjon fra stolpejakten for unge som en måte å spre naturkunnskap. Kommunalt og statlig vern av skog bør vurderes i grenseområdene mellom kommunene i et interkommunalt samarbeid. Dette er viktig for å ivareta korridorer og habitat for vilt, fugler og insekter. Foreslår å ta opp tråden med et samarbeid med Slagen i Vestfold for å møte fremtidens renskrav, og stiller spørsmål 	<ol style="list-style-type: none"> Målformuleringene er et forsøk på å peke på de områdene administrasjonen har mest behov for øke ressurser og/eller verktøy. Arealregnskap skal vi jobbe videre med frem mot rullering av kommuneplanens arealdel. Markagrense er ikke mulig å ha andre steder enn i Osломarka fordi den følges av en helt spesifikk forskrift. Det vi har i Moss er langsiktig arealgrense. Denne skal beskytte natur-, skog- og jorbruksarealer fra nedbygging. En slik kanal kan være enhet for samfunnsutvikling. Det er viktig at når vi får meldinger om natursorg, så må administrasjonen gi begrepet et konkret innhold slik at vi muliggjør for administrasjonen å jobbe med saken. Dette gjelder også i møte med politikerne. Ved å sette ord på tapet og naturens egenverdi og sette det i en faglig kontekst vil man kunne formidle natursorgen bedre i beslutningsprosesser og planarbeid. Tas inn som forslag i arbeid med kommunikasjon. Innspillet tas med videre til koordinator for Mosseregionen IPR. Innspillet overbringes til MOVAR.

	<p>ved om alle muligheter har vært vurdert i forkant av planens for rensanlegg på Fuglevik.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Det bør gjøres noe med tømning av båtseptikk på småbåthavnene. Her bør det stilles krav. 7. Tar opp konflikten mellom turgåere og vindsurfernes bruk av Strandpromenaden. 8. Tar også opp problemer med lydforurensning og lysforurensning, økt trafikk samt nedbygging av skog for å møte økt aktivitet ved Moss havn. 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Det jobbes med å få på plass en infrastruktur som muliggjør tømning av båtseptikk. 7. Konflikt mellom turgåere og vindsurfere er et tema for friluftsarbeidet og videresendes dermed til rette instans. 8. Reguleringsplaner som allerede er vedtatt og i stor grad realisert er svært vanskelig å få tilbakeført, men evt. meldinger om utslipp til vann, jord og luft følges opp av avdeling for natur, klima og bymiljø. Det sammen gjelder lysforurensning. Når det gjelder støy, skal dette være innenfor rammene av lovverket, og dette følges opp av Miljørettet helsevern.
--	--	---